

[CONSTANTIJN HUYGENS] (DEN HAAG)
AAN [GERHARD BERNARD] VON PÖLLNITZ [BERLIJN]
14 NOVEMBER 1669
6733

Samenvatting: Huygens vraagt Pöllnitz te willen bemiddelen omdat de twee luiten die Huygens zou erven van Fabian von Dohna, in handen zijn gevallen van de secretaris van de Keurvorst van Brandenburg. Huygens wil in ieder geval de grootste luit graag hebben, om deze tot een theorbe te kunnen laten ombouwen.

Over een antwoord van Pöllnitz is niets bekend.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, pp. 277-278: afschrift (apograaf).

Vroegere uitgaven: Jonckbloet 1882, nr. 60, pp. 50-52: volledig.

— Worp 6, nr. 6733, pp. 256-257: samenvatting.

— Rasch2007, nr. 6733, pp. 1098-1091: volledig, met Nederlandse vertaling.

Namen: Frederik Willem van Brandenburg; Elisabeth Charlotte van Dohna; Fabian van Dohna; Franz Meinders; Otto von Schwerin.

Plaats: Frankrijk.

Glossarium: baladin (danser); courante; instrument (muziekinstrument); luth (luit); musique (muziek); sarabande; symphonie (samenklank); tiorbe (theorbe).

Transcriptie

Copie.

¹À Monsieur de Pelnitz, Capitaine des Gardes et Grand-Escuyer de Son Altesse Electorale de Brandenburg.

À La Haye, ce 14e Novembre 1669.

Monsieur,

Voyci bien une affaire de plus haute considération, que celle dont j'ay osé vous importuner il y a quelque temps. Préparez-vous, s'il vous plaist, à une terrible entremise. Mademoiselle de Dona, s'estant faicte forte de me faire héritier de feu Monsieur le Comte Fabian de Dona, pour un de ses deux luths, me tesmoigne avec une complaisance de regret la plus obligeante du monde de se veoir malheureusement prévenue en son dessein par le premier Secrétaire de Son Altesse Electorale, à qui lesdits deux luths auroyent esté mis en main avant sa lettre arrivée. Or, est-ce, Monsieur, qu'il y en avoit un grand et un petit ou médiocre, que j'ay veu souvent toucher au défunct.

C'estoit pour moy le grand, auquel s'adessoit mon estoccade, non pas pour m'en servir en luth (car je pense qu'à celuy que je possède il n'y a rien d'esgal au monde, moy qui en ay veu passer des dousaines par mes mains en propre) mais à dessein de le transformer et ériger en qualité de tiorbe, le tenant plus propre à celà qu'au viel usage, à raison de l'amplitude de sa taille, comme vous sçavez que les plus gros ventres ne s'accommodent pas si bien à la Courante et à la Sarabande, que ces baladins secs et descharnez que vous avez veu tousjours un pied ou deux en l'air à la cour de France.

Ma conclusion, Monsieur, tend à vous supplier très-humblement d'avoir la bonté de sçavoir de ce noble gentilhomme, que je n'ay pas l'honneur de connoistre, présent possesseur desdits deux instrumens, si en faveur de la belle harmonie on ne pourroit l'induire à se contenter du médiocre pour son | 278 | usage, et souffrir que l'autre me fust confié pour en disposer comme dessus.

Assurément il n'a pas encore trouvé le secret de toucher deux luths à la fois, non plus que moy, qui me mesle du mestier il y a plus de 60 ans. Que si donc il s'attache à celuy dont j'ay veu ledit Monsieur de Dona

1. Naam geadresseerde autograaf.

se réjouir le plus ordinairement, j'ose luy demander, Monsieur, qu'à vostre intercession il me permette de sauver l'autre de la rouille et de la tigue. Si ce n'est pas là son inclination, je n'ay rien dit, ni ne voudray jamais rien dire, sinon que je regretteray inconsolablement de vous avoir rompu la teste d'une bagatelle.

J'espère cependant que vous voudrez bien mettre le tout *op den kerfstock van den ouden credo*, sans reveler ma folie à Monsieur le Baron de Schwerin quoy qu'et dans sa grande discretion et dans son affection très-constante à la musique, je croirois pouvoir rencontrer en luy quelque benigne interpretation à ce qu'à l'aage où vous me sçavez, je ne cesse de resver après la symphonie, mon mal invétéré; luy-mesme peut estre, n'en estant pas encor bien delivré.

Vous l'allez estre de moy, mon cher Monsieur, car voyci, heureusement pour vous, le bout de mon papier où il ne me reste plus d'espace que pour vous dire, un peu dans les formes et avec le respect que je doibs, que je suis sans reserve,

Monsieur,

[etc.].

Vertaling

Aan de heer Pöllnitz, kapitein van de gardes en opperstalmeester van Zijne Hoogheid de keurvorst van Brandenburg.

Den Haag, 14 november 1669.

Mijnheer,

Hier is een zaak die meer het overwegen waard is dan ²die waarmee ik enige tijd geleden heb gewaagd u lastig te vallen. Weest u alstublieft voorbereid op een vreselijke bemiddeling. Juffrouw [Elisabeth Charlotte, freule] van Dohna, die vastbesloten was mij één van de twee luiten van wijlen de heer Fabian graaf van Dohna te laten erven, heeft mij vriendelijk met een hoogst welwillende spijtbetuiging verzekerd zich ongelukkigerwijs te zien gedwardsboomd in haar opzet door de eerste ³secretaris van Zijne ⁴Hoogheid de keurvorst, aan wie de twee genoemde luiten in handen zouden zijn gegeven voordat haar brief was aangekomen. Welnu, mijnheer, er is een grote en een kleine of middelgrote, waarop ik de overledene vaak heb horen spelen.

Het is wat mij betreft de grote waarop mijn aanval zich richt, niet om te dienen als luit (want ik geloof niet dat er één op de wereld gelijk is aan die welke ik bezit, ik, die reeds tientallen in handen heb gehad) maar om hem te veranderen en hem te verheffen tot de hoedanigheid van theorbe, waartoe ik hem geschikter acht dan tot zijn huidig gebruik, vanwege zijn afmetingen, omdat zoals u weet de dikste buiken zich niet zo goed lenen om er courantes en sarabandes op te spelen als die droge en uitgemergelde dansers die u aan het Franse hof hebt gezien met een voet of twee in de lucht.

Tenslotte, mijnheer, wil ik u nederig smeken de goedheid te hebben de edele heer die ik niet persoonlijk ken, die thans de bezitter is van de genoemde twee instrumenten, te vragen of men hem terwille van de goede harmonie niet kan overhalen zich tevreden te stellen met de kleinere, en toe te staan dat de andere mij wordt toevertrouwd om te veranderen zoals hierboven vermeld.

Het is zeker dat hij de geheime kunst om twee luiten tegelijk te bespelen nog niet heeft ontdekt, evenmin als ik, die mij al ruim zestig jaar met dit vak bezighoud. Maar als hij zich beperkt tot dat waarmee ik de heer Dohna zich doorgaans heb zien vermaken, durf ik hem te vragen, mijnheer, of hij mij op uw voorspraak toestaat

2. Huygens' verzoek om Lodewijk Huygens Copes te laten opvolgen als resident voor de keurvorst in Den Haag; zie Huygens aan Pöllnitz, 1 april 1669 (Worp 6, nr. 6698, p. 246).

3. Franz Meinders (1630-1695) was van 1658 tot 1670 eerste secretaris van keurvorst Frederik Willem.

4. Frederik Willem van Brandenburg.

de ander van roest en bederf te redden. Als hij daartoe niet genegen is, heb ik niets gezegd, noch zal ik ooit nog iets zeggen, behalve dat het mij ontroostbaar spijt u zich het hoofd over een bagatel te hebben laten breken.

Ik hoop evenwel dat u het wilt gooien ^Lop de kerfstok van het oude *credo*,^J zonder mijn dwaasheid te onthullen aan de heer [Otto] baron Schwerin, hoewel ik vanwege zijn grote discretie en zijn voortdurende voorliefde voor de muziek, zou denken bij hem een welwillend begrip te kunnen ontmoeten voor het feit dat ik op mijn leeftijd, die u kent, niet ophoud te dromen van mijn muziek, mijn ingewortelde kwaal, waarvan hij zelf misschien ook nog niet is verlost.

U zult van mij verlost zijn, mijn beste heer, want hier is, gelukkig voor u, het einde van mijn papier, waar mij niet meer ruimte overblijft dan om u te zeggen, volgens de vereiste vorm en met verschuldigde eerbied, dat ik onvoorwaardelijk ben,

mijnheer,

[enz].
